

משרד החינוך והתרבות - המחלקה לתרבות חורגית

גליונות לעיון בפרשת השבוע
בעריכת נחמה ליבוביץ
שנת העשרים ושלש

חאזינו (משכ"ד-כ"ה)

ל"ב

א. שאלות כלליות

ספורנו ז'

ד"ה זכור ימות עולם:

אחר שהשלים הקדמת השירה, אשר בה הודיע שהמכוון מסנו הוא להגיד צדקת הא-ל יתעלה, שהוא אל אמנה להטיב לישראל וברך ולא ישיבנה ואין עול בסדת דינו בגדם, הואיל משה באה זה בהגדת העבר והעתיד, להודיע ראשונה כמה היחח כוונת הא-ל ית' להשיג זה התכלית בכל המין האנושי בימות עולם ובשנות דור ודור, ואיך כשלא עלה זה, הגדיל ה' לעשות, להעלות את ישראל אל גרם הסעלות כאשר יעשה באחרית הימים עם השרידים אשר יקרא.

שנית שנתן להם מקום נכון לעבוד בשמחה ובסוב לבב מרוב כל והמה מרו ושלמו רעה תחת טובה, ומי שהחמיא כוונתו עם כל אלה, אין ספק שהוא ראוי לעונש במרץ.

שלישית, שבגודל עונם נפלו במסכודי רשעים והיו ראויים לכליות ההוץ, לולא חלול ה' שמנע מזה.

רביעית הודיע סיבה אשר בגללה תחיה להם גאולה באחרית הימים.

חמישית הודיע אופן הגאולה ונקמת הא-ל ית' נגד צרי עמו...

(1) חלק את שירתנו להקדמה וחמשה חלקים בהתאם לפרושו.

(2 x) השוח את הסברו למבנה השירה עם הסבר הרמב"ן.
(מ' ד"ה כי אשא אל שמים ידי, וע' עלון הדרכה)
מה ההבדל בתפישותיהם את המבנה כולו ואת מבנה השירה?

(3) ספורנו רואה בפסוקים א'-ו' הקדמת השיר.
לעומתו יש הרואים בפסוקים א'-ה' את ההקדמה ותחילת השירה בפסוק ו'.

מה דעתך? עם איזו משתי החלוקות הנך מסכים?

ב. ה' במנחל עליון גויים

בהפרידו בני אדם
למספר בני ישראל

יצב גבולות עמים

רש"י ד"ה בהנחל עליון גויים: כשהנחיל הקב"ה למכעיסיו את חלק נחלתם, הציפם ושטפם.

ד"ה בהפרידו בני אדם: כשהפיץ דור הפלגה היה בידו להעבירם סו העולם ולא עשה כן אלא "יצב גבולות עמים" - קיימם ולא אבדם.

ד"ה למספר בני ישראל: בשביל מספר בני ישראל שעתידין לצאת מבני שם ולמספר שבעים נפש של בני ישראל שירדו למצרים, הציב גבולות עמים שבעים לשון.

רש"י

ד"ה בהנחל עליון גויים: שנתן להם נחלות

"בהפרידו בני אדם: אחר מיתת נח ובימי אברהם שכתב שם "ומשם נפרדו איי הגויים איש לשונו", ושם תמצא שהציב גבולות עמים, בני כנען, שנים עשר, כנגד מספר בני יעקב שהיו שנים עשר, שחמצא כנען ואחד עשר בניו שנים עשר וכתב שם (בר' י') "ויהי גבול הכנעני מצידון...". לפי שכל אלה היו לישראל, אבל בכל שאר בני נח לא פרש בהם שום גבול.

שד"ל

ד"ה יצב גבולות עמים: ימים רבים רחוק היה בעיני לקבל פרוש רש"י ורז"ל, שהציב שבעים אומות כמספר שבעים נפש שירדו למצרים, ועכשו רואה אנכי, כי כל שאר הפרושים הם נגד מליצת הכתוב, והפשט אינו אלא כפירוש רש"י.

והנה ידוע, כי כוון המספרים בעניינים רחוקים זה מזה היה דבר חשוב הרבה אצל כל הקדמונים, כגון רמ"ח מצוות עשה כנגד רמ"ח אברים, וזולתם רבים. והנה קודם שיזכיר מה עשה ה' לטובת ישראל הקודים ואמר, כי ה' חלק האומות לשבעים דוקא כנגד שבעים בני יעקב,

בארך

ד"ה בהנחלו: כאשר הנחיל את גויי הארץ ונתן לכל אומה ואומה את ארצם.

ד"ה בהפרידו בני אדם: כאשר הפריד בני אדם לשונותם בארציהם... והטעם, שבחשגחתו הקדומה, כאשר גזר על כל אומה ולשון, איה מקוט תחנותה, באיזה גוף תנחול נחלתה, בחר בארץ הקדושה והציב גבולותיה להיות נחלה לעם סגולתו, כי היא נארתה ומתוקנת למספר בני ישראל.

- 1) מה הצד השונה בפרושי רש"י ורשב"ם ומה המבדיל ביניהם?
- 2) במה שונה פירוש הבאור טשניחם?
- 3) מה הביא את שד"ל להסכים עם רש"י? (והוא הדבר שהניע את בעל הבאור לחפש לו דרך אחרת).
- 4) היכן בתורת מצינו רמז לשבעים אוסות העולם?
- 5) כיצד מסתלב פסוקנו בתוך השירה כולה בין אם נקבל את פרושו של רש"י בין אם נקבל את פרושו של בעל הבאור?
- 6) כיצד יש לפרש לפי כל הדעות הנ"ל את צורת העתיד של "יוצב"?
- 7) יש מפרשים "עמים" בפסוקנו בהוראת "שבטים" (= שבטי ישראל). היכן מצינו "עמים" בהוראת זו בתורת? מה דעתך על פרוש זה?

ג. ט"ו. כי חלק ה' עמו יעקב הכל נחלתו

השונה: ירמיהו י' ט"ז: לא כאלה חלק יעקב וישראל שבט נחלתו
 כי יוצר הכל הוא ה' צבאות שמו

ירמיהו נ"א י"ט: לא כאלה חלק יעקב ה' צבאות שמו
 כי יוצר הכל הוא רש"י ורשב"ם נחלתו

- 1) מה ההבדל בין שלושת הפסוקים (מבחינת הרעיון הצפון בהם)?
- 2) א) יש טוברים שפסוקי ירמיהו אינם מושפעים מפסוקנו אלא מפסוק אחר (אף הוא בספר דברים), איזה הוא הפסוק?

ד. שאלות וניוקים ברש"י

- 1) ד' ד"ה הצור תמים פעלו: אע"פ שהוא חזק, כשמביא פורענות על עוברי רצונו לא בשטף הוא מביא, כי אם בדין כי תמים פעלו.
 - 2) ד' ד"ה צדיק וישר הוא: הכל מצדיקים עליהם את דינו, וכך ראוי וישר להם, צדיק מפי חבריו וישר הוא וראוי להצדיקו.
 - 3) ד"ה הלה' תגמלו: לשון תימה וכי לפניו אתם מעציבין, שיש בידו להפרע מכם, ושחטיב לכם בכל הטובות?
- א) (א) מה קשת לו בפסוקנו?
 (ב) כיצד מפרש הוא מלת "פעלו" והיכן מצינו במקרא "פעל" בהוראה זו?
- א) (א) מה קשת לו בפסוקנו?
 א) (ב) למי מוסבת מלת "הוא" לפי פרושו ומה ראה לפרשה כך?
- א) (א) מה ראה רש"י להביא בפרושו שתי הסענות, שכחת טובות העבר ושכחת עשיו העלולים לבוא בעתיד?
- א) (ב) מה ראה להביאם בסדר זה, והלא לכאורה צריך היה להביאם בסדר של "לא זו אף זו": שהטיב לכם (ואתם כפויי טובה) ושיש בידו להפרע (ואתם אפילו אינכם דואגים לגמשותיכם)?

ג מ ר ח ת י ט ה ס ו ב ה

גליון לעיון בפרשת השבוע ועלון הדרכה
שנת תשכ"ה

הרוצים לחדש את סינויים לגליון לעיון בפרשת השבוע, וכן לעלון ההדרכה לשנת תשכ"ה, יפנו בהזמנה למחלקה לתרבות הורגית במסרד החינוך והתרבות ירושלים.

דמי סנוי לשנה לגליון - 4 ₪
 דמי סנוי לעלון - 2 ₪

לסומכים יותר מ-10 מפסים - הנחה.

הסומכים בגליונות של שנים שעברו יפנו אל עורכת הגליונות